

ՀԱՎԵԼՎԱԾ

«Մ Ա. Կ Բ Ե Թ»

Թարգմանություն
ՄեկՔՈՆ ԿՅՈՒՐՃՅԱՆԻ

Տեկտստ տպագրության պատրաստեց
ՍՈՆԱ ՍԵՅԵՐՅԱՆԸ

«Մակրեթ» Շեքսպիրի «Համլետ», «Օթելլո» և «Վենետիկի վաճառականը» գործերից հետո հայերեն ամենաշատ թարգմանված ողբերգություններից է:

Հայտնի են «Մակրեթի» հետևյալ թարգմանությունները:

1864 թվականին Վենետիկում փորձ է արվել թարգմանելու «Մակրեթը», սա ներկայացվել է դպրոցական թատրոնում: Պահպանված հրավիրագիր-ազդի մեջ համառոտակի տրված է ողբերգության բովանդակությունը: Հեղինակի և թարգմանչի անունները նշված չեն հայտագրի մեջ: Ներսես Տեր-Ներսիսյանի ուսումնասիրությունը ցույց է տվել, որ այն կատարվել է Դյուսիի ֆրանսերեն թարգմանությունից:

1866 թվականին Պոլսի Սկյուտարի ճեմարանի սան Խաչիկ Ուղտրիկյանը, ըստ երեմյայի վերջին զաստարանում, թարգմանում է «Մակրեթը», սակայն չի հրատարակվում:

1877 թվականին Վենետիկի «Բազմավեպում» ամբողջությամբ տպագրվում է «Մակրեթը» գրաբար: Թարգմանիչն էր Մխիթարյան միաբան Արիստակես Կասկանզիկյանը, որը կրճատ ստորագրում էր՝ Դասզանզի:

Արամ Բաբայանը նշում է «Մակրեթի» մի թարգմանչի անուն ևս: Դա համիդյան քոնաղալության տարիներին Կալֆոթրեիա տեղափոխված և բնակություն հաստատած ուսուցիչ Մ. Ա. Մելքոնն է, որը, Շիլլերի երկերից բացի, թարգմանել է Շեքսպիրի «Հուլիոս Կեսարը», «Մակրեթը», «Համլետը», «Օթելլոն» և «Վենետիկի վաճառականը»: Դըժ-բախտաբար, դրանք չեն հրատարակվել և հայտնի չէ, թե որտեղ են ձեռագրերը և ընդհանրապես պահպանվել են, թե ոչ:

1892 թվականին Թիֆլիսի հայոց հրատարակչական ընկերությունը լույս է ընծայում Ստեփանոս Մալխասյանի թարգմանությունը:

1922 թվականին Վիեննայում տպագրվում է Հովհաննես Մասնիյանի «Մակրեթը»:

Գրականության և արվեստի թանգարանում, Մելքոն Կյուրճյանի արխիվում, վերջերս հայտնվեց «Մակրեթի» հատվածաբար մի թարգմանություն:

Մելքոն Կյուրճյանը (գրական ծածկանունն է Հրանտ) ծնվել է 1859 թվականին Բալուի Հավալ գյուղում: Նախնական կրթությունն ստացել է իր ծննդավայրում: 1870 թվականին մեկնել է Պոլսի Ուսանել է Սկյուտարի ճեմարանում, ապա՝ Սուրբ Խաչ վարժարանում: 1878—1896 թթ. գրադպում է ուսուցչությամբ, դասավանդում հայոց լեզու՝ գրաբար և աշխարհաբար: Ապա 1879—1881 թթ. պաշտոնավարում է Ռոզոսթոյի ազգային վարժարանում որպես տնօրեն:

1896 թվականին Պոլսի կոտորածների ժամանակ հետապնդվում է կառավարության կողմից: 1893 թվականին մեկ ամսով ձերբակալված լինելով, համարվում էր կասկածելի անձ: Այս անգամ Կյուրճյանին հաջողվում է խույս տալ Վառնա, ուր օրիորդ Արմենու-

Հի Մինասյանի հետ հիմնում է Արծրունյան վարժարանը զաղթական երեխաների համար։ Ուշագրություն չգրանցելով բարեկամների թախանձանքին, 1898 թվականին վերադառնում է Պոլիս, կարծելով, թե խստությունները մեղմացած են։ Բայց անմիջապես ձերբակալվում է, Վեց ամիս անց արքայվում է Գաթինունի և 10 տարի մնում այնտեղ։ Ամեն օր ներկայանում է ոստիկանատուն, հատուկ սենտրի մեջ դնելով իր ստորագրությունը։ Արգելված էր նրան ուսուցչությամբ զբաղվել, կամ քաղաքից հեռանալ։ Սակայն զաղտնի ֆրանսերեն է ավանդում մի խումբ բժիշկների և բժշկության ուսանողների։

Տասը տարվա ընթացքում ուսումնասիրում է զրականություն և զբաղվում թարգմանությամբ։ Սովորում է անգլերեն։

1908 թվականին Սահմանադրության հռչակումից հետո նրան թույլատրվում է վերադառնալ Պոլիս։ Պաշտոնավարում է տարբեր վարժարաններում։ 1910 թվականին այցելում է էջմիածին։ 1915 թվականի ապրիլի 15-ին, ինչպես պոլսահայ շատ մտավորականներ, ձերբակալվում է և աքսորվում Այաշի բանտը։

Կյուրճյանի դրական և հրապարակախոսական աշխատանքները սկսվել են 1883 թվականից, երբ պաշտոնավարում էր Պոլսո թաղային վարժարանում։ Լինելով թունդ զորարարյան, թարգմանությունների մեծ մասը գրառարով է կատարել։ 1884 թվականի հունվարից հրատարակում է «Արևիկ» օրաթերթը։

Նրան են պատկանում հետևյալ թարգմանությունները. «Վերք Հայաստանի»-ի առաջին և երկրորդ մասը վերածել է արևմտահայերենի։ Ֆրանսերենից թարգմանել է Ալֆրեդ դը Վինյիի «Գալլի մահը» պատմվածքը, Կոռնելյի Սենր» և «Հին սերեր» գործերը, Ռընանի «Հիսուսի կյանքը» վեպը։ Խուլարկությունների ժամանակ ոստիկանությունը բռնազբաղվում է նրա ձեռագրերը, ուստի շատ գործեր ամբողջական չեն։ Միայն «Հիսուսի կյանքն» է լրիվ պահպանվել։

«Մակերթը» նույնպես կիսատ է։ Հավանաբար Կյուրճյանը նախընտրել է թարգմանել իրեն առավել դուր եկած հատվածները։ Իրանք են Մակերթի, Բանբոյի, լեդի Մակերթի մենախոսություններն ու երկխոսությունները։ Հատվածները հաջորդական չեն, շատ դեպքերում վերցված է մենախոսությունից մի մաս։

Թարգմանության թվականը նշված չէ Կյուրճյանի տետրում։ Ամենայն հավանականությամբ այն կատարվել է արքայի անցկացրած տասը տարիների ընթացքում (1898—1908)։

Այս անգամ Կյուրճյանը հրաժարվում է իր նախասիրած զորարարից և դիմում աշխարհաբարին, միաձուլելով արևմտահայերենն ու արևելահայերենը։ Թարգմանությունը տողացի է, արձակ, Կյուրճյանը չի շեղվել բնագրից, և, ինչպես ընդունված է ասել, գերազանցել է արձակ տողացի թարգմանությունը վատ չափաժողից։

Սակայն թարգմանության լեզուն հղկված չէ, խոսքը հստակ չէ, քերականորեն անհարթ, կան նաև բարբառային ձևեր։ Ակնհայտ է, որ սա սոսե սեագիրն է, անմշակ, ձեռագիր վիճակում։

Ահա Կյուրճյանի թարգմանությունը։

1 ԳԱԹ Միջոն Կյուրճյանի արխիվ, № 33:

Մակրեք— Երկիրն ունի պղպջակներ. ինչպես ունի՝ նույնն և ջուրը:

Սորա նման են ներանք, բայց ո՛ւր ներանք անհետացան,

Բանֆո— Օղին մեջ: Մարմնավոր նրանց տեսիլը հուշերու.

Ինչպես մի շունչ հողմին մեջ: Բայց ո՛ւր էր թե մնային:

* * *

Բանֆո— Եվ հաճախ դեպի կորուստ մեղ որսալու նպատակով՝
Ճշմարտություն են խոսում մեզ դժոխքի գործիքներն,
Հրապուրում են ազնիվ, շնչին բաներով և կործանում
Հերյուրանքի անդունդին մեջ:

* * *

Իրական մեր երկյուղն

Ավելի թույլ է լինում, քան երկյուղի մտապատկերն:
Իմ խորհուրդս սպանության մասին թեպետ լուկ մի ցնորք,
Այրությունս այն աստիճան է ցնցեցնում, որ իմ բոլոր
Կենսական ուլժս երազների մեջ է մաշվում. և ոչինչ
Չկա բացի ոչնչից:

* * *

Մակրեք— Նա իշխան՝ Կումբերլանտի: Գայթակղության սա է դեմ,
Որից ես կը սայթաքեմ, եթե միջից չվերցնեմ:—
Ճանապարհիս մեջտեղում ընկած է նա: Մածկեցե՛ք
Ձեր լույսն, աստղեր, սև ու խորունկ կամք մը լուսավորեք:
Աչքեր, կյանքիս մի՛ նայեք, թույլ տվեք, որ կատարվի
Այն, որ եթե կատարվի՝ աչքը նայել կը զարհուրի:

Լեդի Մակրեք—

Բարեկամ ձեացիր

Աչքով, լեզվով ու ձեռքով անմեղ թվիր, ինչպես ծաղիկ,
Բայց ներքևից օձ պահիր:

* * *

Բանֆո—

Ամառնային այս հյուրը,
Տաճարաբնակ ծիծեռնակն, յուր սիրելի ներկայությամբ
Ցույց է տալիս, թե երկնքի հյուրասեր է շունչն այստեղ:

Ո՛չ մի կամար կամ առաստաղ, ո՛չ մի սյուն կամ անկյուն
Աղատ չկան, ուր այս թռչունը չհյուանի իր ճոճացող
Բույնիկն ու ձագերով լի օրորոցն: Նկատել եմ,
Որտեղ որ նա թռիս նստի ու բնակի՝ այնտեղ միշտ
Մաքուր է օդն:

Բ. Ս. Ր Ա. Ր Վ Ա Մ

Մակրեթ— Դաշո՞ւյն է արդյոք այս, որ տեսնում եմ իմ առաջ,
Երախակալն ինձ զարնված: Ե՛կ, թո՛ղ որ քեզ բռնեմ:—
Ձեռքումս ես քեզ շունեմ, սակայն շարունակ տեսնում եմ քեզ:
Մի՛թե դու, օրհասական երևույթ, զգալի չե՞ս
Նույնպես ձեռքի, ինչպես աչքի, կամ միթե՞ դու դաշույն ես
Երևակայության համար, մի խարդախ արարած,
Որ առաջ ես եկել իմ բորբոքված ուղեղից:
Ես դեռևս տեսնում եմ քեզ, թող որքան շոշափելի,
Որչափ այս, որ ես ահա դուրս եմ քաշում պատյանից:
Դու ինձ ուղղում ես այն շավիղն, ուր ես ուզում եմ ոտք դնել:
Եվ այսպիսի մի գործիք փնտրում էի գործածելու—
Խեղդկատակ դալկուն աչքերս մյուս զգայարանքներս,
Կամ ափելի ունեն արժեք. քեզ տեսնում եմ ես դեռևս,
Եվ սայրիդ ու դսնակիդ վրա արյան կաթիլներ,
Որ առաջ չկային: Ո՛չ, ոչինչ այնտեղ չկա.
Սա միայն արյունալից այն գործն է, որ խաբում է
Իմ աչքերս: Կես աշխարհի համար այժմ բնութշունը
Մեռած է թվում և խուլական երազներ անկողնի մեջ
Ահաբեկում են քունը:

Մակրեթ— Կարծես լսում էի, որ գոչում էր մեկն. «էլ մի՛ քնեք,
Մակրեթ քունն սպանում է, անմեղ քունը, այն քունը,
Որ հոգսերի կնճռոտած կծիկը բա՛ց է անում,
Ամենօրյա կյանքի մահը, ծանր հոգնության բաղանիքը,
Վիրավոր սրտերի տենչն հզոր բնության երկրորդ քայլը,
Գլխավոր կերակուրը այս կյանքի խնջույքին մեջ»:

Լեդի Մակրեթ— Դու այդ ի՞նչ ես մտածում:

Մակրեթ— Բոլոր տան մեջ նա գոչում է միշտ. «Այլևս մի՛ քնիր,
Գլուխիսը քունն սպանեց, սորա համար և Կավդորն
Այլևս պիտի չքնի. Մակրեթն այլևս չքնի»:

Լեդի Մակբեր— Բայց ո՞վ էր որ այդպես դռնում էր. Ո՞վ իմ հարգելի թե՛ն,
'Իսկ մերկացնում ես քո սուրբ զորութիւնը գործերի վրա
Այդպես հիւանդ մտածմունքներ անելով: Գնա՛, ջուր առ,
Եվ լվա՛՛ ձեռներիցդ այդ զաղիր վկայութիւնն:
Ինչ՞ու համար այս դաշույններն հետդ բերիր այնտեղից:
Այնտեղ, այնտեղ դիր դրանք, ետ տար դրանք և քսիր
Քունն հղած ծառաներին վրա արյուն:

Մակբեր— Է՛լ չեմ գնա:
Ջարհուրում եմ խորհելիս, թե ի՞նչ բան գործեցի:
Կրկին տեսնել նրան—ես այդ չեմ կարող:

Լեդի Մակբեր— Թուլասի՛րտ:
Դաշույններն ինձ տուր. քնածն ու մեռածը ոչինչ են,
Քուն պատկերներ. և միայն երեխայի աչքերն են
Որ վախում են նկարված սատանայից: Եթե արյունն
Հոսում է դեռ՝ կոսկեզօծեմ ծառաներին երեսներն,
Եվ հանցանքը կը համարվի՛ նրանցը: (Գնում է. դուռը դռսից
բախում են)

Մակբեր— Ի՞նչ դռան զարկ է:
Այս ի՞նչ զարկոց: Ամեն մի ձայն սարսափ բերում է վրաս:
Ի՞նչ ձեռներ են այս: Հը՛, Խոտորում են նոքա աչքերս:
Պոսիտոնի օվկիանոսն այս արյունը կլվա՛,
Կը մաքրի՞ իմ ձեռներից: Ո՛չ, մանավանդ այս ձեռներս
Անհուն ծովերն ծիրանի գույն կներկեն և կը փոխեն
Ջրերի կանաչ գույնը կարմիրի: (Լ. Մակբեթ կրկին ներս է
մտնում)

Լեդի Մակբեր— Ահա այժմ
Իմ ձեռներս էլ քոնի նման կարմրացան, բայց ամոթ էր՝
Ես քեզ պես ճերմակ սիրտ ունենայի: (Դուռը բախում են)
Լսում եմ,
Հարավային դուռն են բախում: Քաշվենք զնանք մեր սենյակը.
Փոքր ինչ ջուր մեզանից կը լվանա այս գործը.
Որչափ դուրին կը լինի այս: Քո հոգու ծանրութիւնն
Քեզ թողեց բոլորովին:

* * *

Զգացված ցավակցութիւն հայտնելը՝ մի պաշտոն է
հարդախին համար դուրին:—

* * *

Դաշույն կա ժպիտներին տակ: Մարդ որչափ մոտ է արյան
Արյունարբու է այնչափ:

* * *

Արձակված սպանիչներն
Դեռևս գերին շեն ընկել: Մեզ համար ապահով է
Նպատակ դառնալուց խույս տալ:

* * *

Հեռանանք շուտով: Պետք է մարդ իր անձը գողանա
Փրկե այնտեղ, ուր մարդկային քնքուշ գույթ էլ չկա:

Ժամացույցով

Առավոտ է, բայց մութ գիշերն դեռ խեղդում է շրջող լապտերն:
Հաղթանակն է գիշերի, թե ցերեկի ամոթն է սա,
Որ խավարը ծածկել է երկրի ճակատն, երբ սրան
Կենդանի լույսն համբուրել է կամենում:

* * *

Մակրեթ— Այո, դուք ցանկին մեջ նշանակված եք իբրև մարդ-
ինչպես նաև բարակ, որսկան, քոթոթ, գամփու, ընթացիկ,
Բակի շունը, ջրի շունը և հոտի շունը—բոլոր սոքա
Շուն են կոչվում, և միայն աստիճանի ցուցակը
Որոշում է՝ ո՞րն է արագ, ո՞րը դանդաղ, ո՞րը ճարպիկ,
Տուն պահպանող և որսորդ, և այսպես յուրաքանչյուրն
Իր ձիրքերին նայելով, որ բարեգույթ բնությունն
Ամփոփել է նորա մեջ, որով սոքա ընդունում են
Իրենց հատուկ կոչումներ բացի ցանկից՝ որ միևին
Նույն անունով է գրում: Նույնն է նաև մարդու հետ:
Եթե դուք տեղ եք բռնում այդ ընտրելիաց ցանկի մեջ,
Եվ ո՛չ թե մարդկության մեջ վերջին տեղը՝ խոսեցեք.
Եվ ըստ աճյա՞մ ես ձեր սրտում մի այնպիսի գործ կտամ,
Որ նորա կատարումը ձեր թշնամուն ի բաց վանե,
Եվ մեր սրտին քեզ պինդ ու պինդ կազատե:
Եթե նա ապրելիս՝ վիրավորում է մեր հանգիստն,
Ուրեմն կառողջանա նորա մահով:

Բ. Մարդասպան—

Մի մարդ եմ,

Տե՛ր իմ, որի՛ն աշխարհի խորամխտ ծեծն ու հարվածները
Այն աստիճան են բորբոքել, որ անփուլթ եմ ինչ էլ գործեմ՝
Աշխարհը ծաղր անելու համար:

Ա. մարդասպան—

Իսկ ես մի ուրիշն,

Դժբախտությամբ անշափ ցնցված և խարխլված ճակատագրից՝
Որ պատրաստ եմ դրանք ենթարկել որևէ զորավարի՝
Որ կամ այն բարեկամեմ կամ ազատվեմ:

Մակրեթ— Այժմ երկուքդ էլ իմացաք, որ Բանկո ձեզ թշնամի է:

* * *

Մակրեթ— Արիութեան է վայելում ձեր աչքերում: Ես մի ժամից
Ձեզ ցույց կտամ, թե ո՛րտեղ դարանի պիտի կանգնեք,
Կը բացատրեմ ձեզ նաև հարմարավոր ժամանակն.
Ակնթարթն իսկ:— Պետք է սա հենց այս գիշեր կատարվի,
Եվ պալատից փոքր ինչ հեռու: Դուք հիշում եք իմ ասածս.
Որ կասկածի ես չեմ ուզում ենթարկել: Եվ նորա հետ—
Որպեսզի գործում չմնա, ո՛չ ճանաչող, ո՛չ կարկտան:
Թող Ֆլինս ևս, նորա որդին, որ ուղեկցում է նորան,
Եվ որի կորուստը ինձ ոչ պակաս է կարևոր
Քան նորա հորն՝ թող նա ևս խավարային այն ժանտ
Ճակատագրին ենթարկվի: Վճռեցեք ուրեմն շուտով.
Ես հենց հիմա կդառնամ:

* * *

Լեդի Մակրեթ— Դեռ ոչինչ ձեռք չբերված՝ ամեն բան խաբեություն,
Մեր բաղձանքը կատարված, բայց չկա անդորրություն,
Հավ է լինել այն, որ մենք կարծում էինք, քան շարունակ
Երկյուղախառն ուրախության կործանումի կասկածի տակ:
(Մակրեթը ներս է մտնում):

Ի՞նչ նոր բան կա, իմ ամուսին: Ինչո՞ւ լինում ես միայնակ
Եվ ընտրում քեզ ուղեկից՝ տխրեցուցիչ պատկերներն,
Որոճում ես խորհուրդներ, որ մեռնեին պետք է վաղուց
Նորա հետ, որի մասին են խորհում: Անդառնալի
Գործը պետք չէ էլ զննել: Պատահածը պատահած է:

Մակրեթ— Օձը միայն վիրավորվեց, բայց մենք նրան չսպանեցինք.
Նա կողջանա և կդառնա նույնը. և մեր շարունակ

Նա դարձյալ կսպառնա յուր թունավոր առամով:
 Բայց թող քանդվի շենքը երկրի, թող կործանվի երկու աշխարհ՝
 Քան մեր նույն ահ ու դողի մեջ ուտենք և քան լինենք
 Այս սոսկալի երազների ճնշումի տակ, որ գերեցին
 Մեզ ցնցումի մեջ: Լավ է այն մեռածին մոտ լինել,
 Որին հանգիստ պարգևեցինք, որ ինքներս էլ գտենք հանգիստ,
 Քան թե պառկենք մենք հոգու տանջարանին վրա,
 Մտահույզ տանջանքներում: Դադաղի մեջ է Դունկան.
 Անցավ նորա կյանքի ջերմը և նա քնում է հանգիստ,
 Դավն իր բոլոր շարիքը նորան հասցրեց: Ո՛չ սուր, ո՛չ թույն,
 Ո՛չ ընտանի սոսկություն, ո՛չ օտարի հարձակումքն—
 Ոչինչ նրան էլ չէ կարող տրվիլ:

Լեյլի Մակրեթ— Գնա՛նք, իմ ամուսին

Փարատիր խորշոմները երեսիդ, խնդումներես
 Եվ ուրախ եղիր գիշերս հյուրերիդ հետ:

Մակրեթ—

Կաշխատեմ

Իմ սիրելիս, այնպես եղիր, խնդրեմ, դու էլ բոլոր ուշքդ
 Բանկոյի վրա դարձրու, հայացքով ու խոսքերով
 Պատվիր նրան կրկնակի: Քանի որ դեռ ապահով չենք,
 Պետք է լվանք մեր պատիվն՝ շողոթորթող վտանգներով:
 Եվ մեր դժմքերն դիմակ շինենք սրտերիս, ու կեղծելով
 Մածկենք, թե ի՛նչ են նոքա:

Մակրեթ— Ուրեմն ուրախ եղիր դու, առաջ քան թե շղջիկը

Յուր մենավոր թռիչքը կը կատարե և Հեկատի
 Կոշերուն՝ եղջուրաթե... բզեզը յուր քնաբեր
 Բզզանքով կհնչեցնե մեղամաղձոտ գիշերաթամն՝
 Մի ահեղ գործողություն կը կատարվի:

Մակրեթ—

Մեր երկյուղը Բանկոյից

Խոհն է. Նորա արքայական բնության մեջ տիրում է ուժ՝
 Որ մեզ երկյուղ է ազդում: Նա շատ բարձր ձգտում ունի,
 Եվ բացի անընկճելի դյուցազնական արությունից՝
 Խոհեմություն ունի նա, յուր քաջության ղեկավար
 Դեպ ապահով բանսարկություն: Նորանից չար ոչ ոք չկա,
 Որի ես գոյությունից վախենամ, և նորա մոտ
 Ճնշվում է իմ հոգին նման, ինչպես ասում են՝
 Անտոնիոս Մարկոսին Կեսարի մոտ: Հանդիմանեց

Նա քույրերին, երբ սերանք նախ ինձ կոչեցին թագավոր,
Եվ պատվիրեց իրան համար էլ խոսել զուշակաբար,
Ներանք նրան ողջունեցին իբրև հայր թագավորաց
Գոսացած թագով ներանք պսակեցին իմ գլուխս
Եվ իմ ձեռքս տվին անպտղաբեր Գայիսոն,
Որպեսդի օտարացիդ մի ձեռք նրան հափշտակե
Եվ ես որդի շունենամ ինձ հաջորդող:
Ես իմ սիրտս աղտեղեցի Բանկույի ցեղին համար,
Նորա համար մորթեցի առատաշնորհ Դունկանին,
Խղճի խայթ խառնեցի խաղաղության բաժակիս մեջ՝
Միմիայն նոցա համար: Անմահական իմ թագս
Մարդկության ընդհանուր թշնամու ձեռքը մատնեցի,
Որ նոցա պսակեմ, պսակեմ Բանկույի թագն:

* * *

Մակրեր— (ոգուն)

Մի թոթվի իմ վրաս քո արյունոտ դանդուրներդ

Լեդի Մակրեր—

Ի՞նչ ապրանք:

Սոքա միայն հրեույթներ են ձեր վախից առաջացած,
Սա դաշույնն է օդից քաշված, որ քեզ, ինչպես ինքներդ ասիք,
Դունկանի մոտ առաջնորդեց: Ահա, այս տեղերն, որ
սարսափներն—

Ճիշտ երկյուղի կեղծ պատկերներ—սոքա համար են դալիս
Պառավական հեքիմներին, որ ձմեռը վառարանի
Կշտին՝ մեծ-մայրն հեղինակեն: Ո՛հ, ձեզ ամոթ է այս:—
Ինչո՞ւ այսպես գոմոում եք երերուն: Եվ վերջապես
Սա մի լուկ աթոռ է, որին այդպես նայում եք:

Մակրեր— Այստեղ նայի՛ր, տե՛ս, այնտեղ ահա: Այժմ ի՞նչ կասես դու
(Բանկույի ոգուն)

Եթե մեզ գերեզմանն ու դամբարանն ետ են դարձնում
Թաղածներին՝ այն ժամանակ թող մեր շիրիմը լինի
Անզղների որովայնը:

Լեդի Մակրեր—

Թեև՝ ամոթ:

Մակրեր— Թափվում էր արյունը նաև հին ժամանակ,
Երբ օրենքն ընկերական դեռ չէր հարթել խաղաղ կյանք:
Այո՛, նաև նրանից հետո պատահել են սպանություններ,

Ականջի զարհուրելի: Սակայն այն ժամանակներն՝
Երբ գլուխը կտրվեր՝ մարդն էլ իսկույն կմեռներ,
Եվ բանը կվերջանար: Այժմ նոքա՛ վեր են կենում
Դարձյալ, քսան մահացու վերք կրելով իրենց գլխին
Եվ մեզ հալածում են աթոռից: Սա ավելի
Ահավոր է, քան այսպիսի սպանությունն,

* * *

Մակրեթ—

(ողուն)

Կորի՛ր աչքիցս, չքվի՛ր: Թող քեզ անդունդը պարտկե:
Մութ չկա ոսկորներիդ մեջ, պաղ է քո արյունը,
Տեսողություն էլ չունես աչքերիդ մեջ, որ այդպես
Սարսռում ես:

(Ողուն) Դարձյալ նույնը.

Մարդ ի՛նչ բանի համարձակվում է, ես էլ եմ համարձակվում:
Ե՛կ իմ վերաս Ռուսաստանի թավամազ արջի ձևով
Կամ զրահավոր ռնգեղջյուրի, ինչպես վազրը Հիրկանի
Ե՛կ, ինչ դեմքով կամենաս, բացի դրանից—իմ ջղերս
Անհողողդ էլ կենան, և վերստին կենդանացիր
Եվ հրավիրիր ինձ անապատ՝ քեզ հետ սրով կռվելու
Եթե խույս տամ քեզանից ահուդողով՝ ապա կոշիր
Ինձ աղջկա խաղալիք—կորի՛ր, ստվեր սոսկալիք:
Կորիր, ճիվա՛ղ, չքվիր:

Երեւոյթ—

Ոչ ոք երբեք

Որ կնոջից ծնված է՝ Մակրեթին չի վնասե:

Նույնը— Եղի՛ր դու առյուծասիրտ գոռոզ, և հոգ մի աներ՝

Ո՛վ է հուզվում, ո՛վ կատաղում, կամ ո՛վ կազմում է դավեր:
Վասնզի երբեք Մակրեթ չի հաղթվի մինչ այն վայրկյանն,
Որ Բիրնամի մեծ անտառը դեպի բարձր Դունսինան
Չջարժվի, յուր դեմ չըգա: (Խորասուզվում է):

Մակրեթ—

Այդ երբեք լինելու չէ՛:

Ո՛վ կարող է բռնադատել անտառն, ծառին ո՛վ կստիպե
Երկրաբուն յուր արմատից հանվել: Գուշա՛կ քաղցր և բարի,
Ապստամբ գլուխ, երբեք մի՛ բարձրանա՛ր, մինչ Բիրնամի
Անտառը չբարձրանա:

Մակրեք—

Հերի՛ք, հանգի՛ր, խեղճ լապտեր.

Կյանքը լուկ թափառական ստվեր է. մի խեղճ դերասան,

Որ միգացած կատարում է իր ժամը բեմի վրա

Եվ հետո մոռացվում է հավիտյան: Խենթի պատմած

Մի հեքիաթ է սա, գրված մեծ գոռում ու գոչումով,

Բայց որ զուրկ է իմաստից:

* * *

Սուրհանդակ— Երբ բլրի վրա ես կանգնած էի հսկողության

Եվ նայում Բիրնամ ինձ այնպես երեցավ

Թե անտառը շարժվում էր:

Մակրեք— Ես ծաղրում եմ այն սուրբ, այն ղենքերն արհամարհում,

Որ մորից ծնած մեկը ինձ դեմ է բարձրացնում:—